

Namatek
True Education

Supply Chain Management

www.namatek.com

مدیریت زنجیره تامین

فهرست مطالب

۱. زنجیره تامین چیست؟
۲. مدیریت زنجیره تامین چیست؟
۳. تاریخچه مدیریت زنجیره تامین
۴. علت اهمیت مدیریت زنجیره تامین چیست؟
۵. اجزای مدیریت زنجیره تامین
۶. چه کسب و کارهایی می توانند از مدیریت زنجیره تامین استفاده کنند؟

تمام کسب و کارهایی که یک کالای تولیدی یا خدماتی را به مصرف کنندگان می‌رسانند باید از اصول مدیریت زنجیره تامین پیروی کنند تا به بالاترین سطح رضایت مشتری دست پیدا کنند. رعایت درست این شیوه مدیریتی باعث می‌شود که یک کسب و کار نسبت به رقبای خود بسیار برجسته تر شده و در نتیجه فروش کالا یا عرضه خدمات بیشتری داشته باشد. در این مقاله به بیان ساده ابتدا با مفهوم زنجیره تامین و مدیریت آن آشنا می‌شویم و سپس مراحل پیاده سازی این سیستم مدیریتی را بررسی می‌کنیم؛ همراه ما باشید.

زنجیره تامین چیست؟

زنجیره تامین (Supply Chain) به یک شبکه از سازمان‌ها، منابع، فعالیت‌ها و فرآیندها گفته می‌شود که در تولید و ارسال محصول یا خدمات به مشتری‌ها درگیر هستند.

این زنجیره شامل کل سفر یک محصول یا خدمات، از تامین مواد اولیه تا ساخت، توزیع و در نهایت مصرف توسط کاربران می‌شود. یک زنجیره تامین معمولی شامل نهادهای مختلفی مانند تامین کنندگان، تولیدکنندگان، توزیع کنندگان، خرده فروشان و مشتریان است.

این نهادها از طریق جریان موجود بین مواد، اطلاعات و امور مالی به هم مرتبط هستند. به بیان خلاصه می‌توان گفت زنجیره تامین یک شبکه

پیچیده از نهادها و فرآیندهای به هم مرتبط است که با هم کار می کنند تا خدمات یا کالا را به مصرف کننده برسانند.

مدیریت زنجیره تامین چیست؟

مدیریت زنجیره تامین (Supply Chain Management) که به اختصار SCM نیز شناخته می شود به مفهوم هماهنگی و مدیریت کلیه فعالیت هایی است که در تامین منابع، تهیه، تولید و تدارکات کالاها و خدمات دخیل هستند. این تعریف شامل تمام فرآیندها از دستیابی به مواد اولیه تا تحویل محصول نهایی به مشتری است.

هدف اصلی مدیریت زنجیره تامین، بهینه سازی جریان مواد، اطلاعات و امور مالی از طریق زنجیره تامین است تا نیازهای مشتری به صورت کارآمد و موثر پاسخ داده شوند. SCM شامل برنامه ریزی استراتژیک، هماهنگی، همکاری و بهبود مستمر برای اطمینان از عملکرد روان زنجیره تامین و دستیابی به مزیت رقابتی است.

تاریخچه مدیریت زنجیره تامین

ظهور مفهوم مدیریت زنجیره تامین را می توان به اوایل قرن ۲۰ میلادی نسبت داد و از آن زمان به بعد این تعریف به مرور تکامل یافته است.

در ادامه به برخی از نقاط عطف در توسعه مدیریت زنجیره تامین اشاره می کنیم.

- **اوایل قرن بیستم:** در این زمان در درجه اول تمرکز بر روی بهینه کردن هر یک از عملکردها در سازمان ها مثل تدارکات، تولید و توزیع بود و هماهنگی بین این عملکردها بسیار محدود بود.
- **سال های ۱۹۵۰ تا ۱۹۶۰:** در این زمان مفهوم مدیریت توزیع فیزیکی با تأکید بر ادغام فعالیت های مرتبط با جا به جایی و ذخیره سازی کالا پدیدار شد که شروع یک رویکرد بسیار جامع برای مدیریت جریان محصولات بود.
- **سال های ۱۹۸۰ تا ۱۹۹۰:** ظهور تکنولوژی های کامپیوتری و پیشرفت در سیستم های اطلاعاتی باعث بهبود هماهنگی و ارتباط میان سازمان ها و عملکردهای مختلف شد. این دوره شاهد ظهور برنامه

ریزی نیاز مواد (MRP) و بعداً سیستم های برنامه ریزی منابع سازمانی (ERP) بود.

- **سال های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰:** تمرکز به سمت یکپارچگی و همکاری زنجیره تامین تغییر کرد. در این دوره مفهوم مدیریت زنجیره تامین برجسته تر شد و بر نیاز به هماهنگی و همکاری بین تامین کنندگان، تولیدکنندگان و توزیع کنندگان برای بهینه سازی کل زنجیره تامین تاکید کرد.

- **سال ۲۰۰۰ تا کنون:** با جهانی شدن و پیشرفت های تکنولوژی، زنجیره تامین پیچیده تر شد و در سراسر مرزها گسترش پیدا کرد. این امر منجر به ظهور مفاهیمی مانند مدیریت زنجیره تامین جهانی، تولید ناب، تولید به موقع (JIT) و استفاده از تجزیه و تحلیل و اتوماسیون برای بهبود کارایی زنجیره تامین شد.

علت اهمیت مدیریت زنجیره تامین چیست؟

مدیریت زنجیره تامین به چندین علت از اهمیت بالایی برخوردار است که در ادامه این دلایل را بیان می کنیم.

کارایی هزینه

مدیریت زنجیره تامین موثر می تواند به سازمان ها در بهینه سازی عملیات ها، کاهش هزینه ها و بهبود سودآوری کمک کند. سازمان ها با ساده سازی فرآیندها، حداقلی کردن تلفات و بهینه کردن سطوح انبارداری می توانند به صرفه جویی در هزینه ها دست پیدا کنند.

رضایتمندی مشتری

SCM نقشی حیاتی در برآورده شدن نیازها و خواسته های مشتری ها ایفا می کند. با استفاده از ارسال به موقع، موجود بودن همیشگی محصولات و پاسخگویی به نیازهای مشتری، سازمان ها می توانند به سطح بالایی از رضایت و وفاداری مشتری ها دست پیدا کنند.

مزیت رقابتی

یک مدیریت زنجیره تامین خوب می تواند مزیت رقابتی بالایی در بازار ایجاد کند. سازمان هایی که محصولات را با کیفیت بالا، هزینه پایین تر و به سرعت ارسال می کنند، موقعیت بهتری نسبت به رقبا در بازار هدف به دست می آورند.

کاهش ریسک

SCM به سازمان ها کمک می کند که ریسک های موجود در زنجیره تامین را شناسایی کرده و آن ها را به حداقل برسانند. سازمان ها با داشتن برنامه برای شرایط اضطراری، تنوع بخشیدن به تامین کنندگان و اجرای استراتژی

های مدیریت ریسک، می توانند تاثیر اختلالاتی مانند بلایای طبیعی یا ورشکستگی تامین کنندگان را تا جای ممکن کاهش دهند.

همکاری و ارتباط

مدیریت زنجیره تامین شامل همکاری و هماهنگی میان تامین کنندگان، مشتری ها و سایر سهامداران است. ساختن روابط قوی و ارتباطات موثر می تواند منجر به همکاری، نوآوری و ایجاد ارزش مشترک شود.

پایداری و عملکرد اخلاقی

سازمان ها می توانند با اطمینان از تامین منابع مسئولانه، کاهش اثرات زیست محیطی و ترویج شیوه های کار منصفانه، شهرت خود را افزایش داده و انتظارات مصرف کنندگان آگاه اجتماعی را برآورده کنند.

بهره وری عملیاتی

مدیریت زنجیره تامین به سازمان ها کمک می کند عملیات خود را بهینه کنند و بهره وری خود را بالاتر ببرند. همچنین سازمان ها می توانند با ساده سازی فرآیندها، کاهش زمان مدیریت و به حداقل رساندن تنگناها، به سودآوری بیشتر و برتری عملیاتی دست پیدا کنند.

سازگاری و انعطاف پذیری

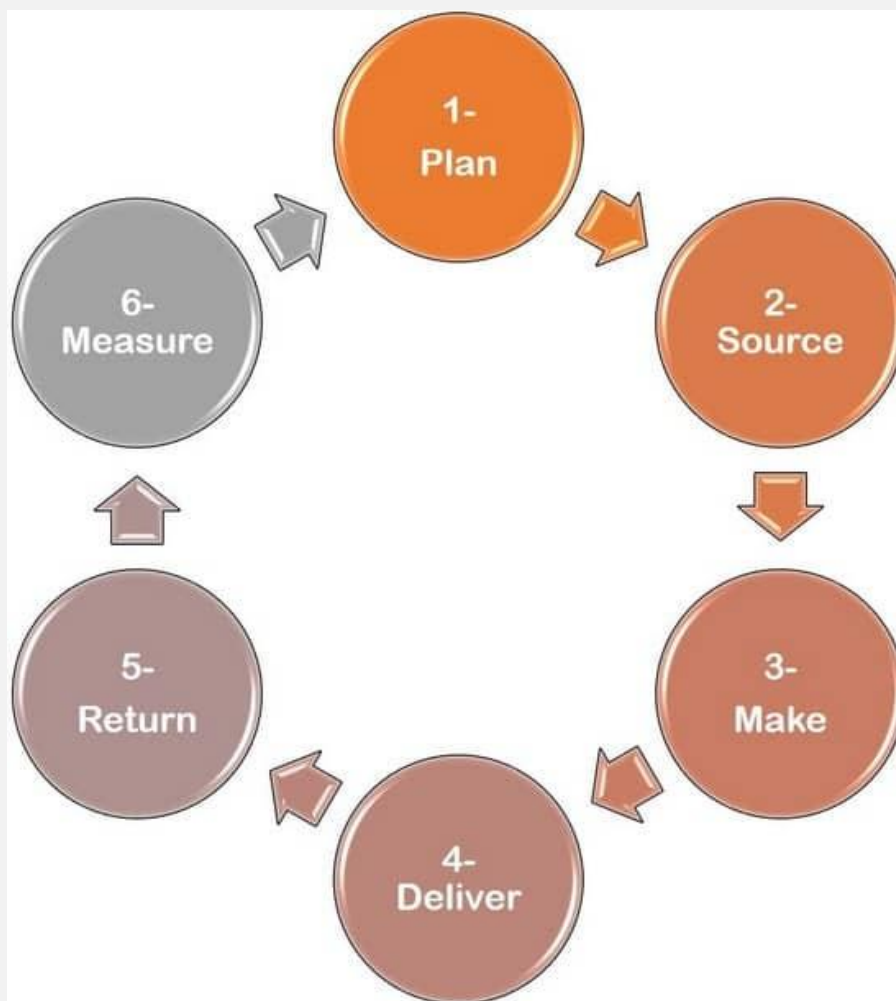
یک مدیریت زنجیره تامین تاثیرگذار، سازمان ها را قادر می سازد تا به تغییرات شرایط بازار، نیازهای مشتری ها و اختلالات پیش آمده پاسخگو باشند.

با داشتن یک زنجیره تامین منطقی و چابک سازمان ها می توانند با پویایی بازار سازگار شوند و از فرصت ها استفاده کنند.

اجزای مدیریت زنجیره تامین

مدیریت زنجیره تامین معمولا شامل چند مرحله یا فاز است که شامل کلیه فرآیندهای ارسال محصول یا خدمات به مشتری ها می شود. اجزا و فازهای خاص این سیستم ممکن است بر اساس صنعت و سازمانی که از آن استفاده می کند، متفاوت باشد؛ اما برخی از این مراحل در همه سیستم های SCM مشترک هستند که در ادامه آن ها را معرفی می کنیم.

- **برنامه ریزی (Plan):** این مرحله شامل برنامه ریزی استراتژیک و پیش بینی برای تعیین استراتژی کلی زنجیره تامین است. این مرحله شامل تحلیل الگوهای تقاضا، پیش بینی تقاضاهای آینده و توسعه برنامه ها برای دستیابی به نیازهای مشتریان است. همچنین در مرحله ابتدایی باید سطوح انبارداری، برنامه ریزی های تولید و استراتژی های تدارکات تعیین شوند.
- **منابع (Source):** در این مرحله تمرکز بر انتخاب تامین کنندگان، قراردادهای مذاکره ای و مدیریت ارتباطات با تامین کننده ها است. این مرحله شامل فعالیت هایی مانند ارزیابی عملکرد تامین کنندگان، تعیین صلاحیت آن ها و تدارکات مواد اولیه یا لوازم موردنیاز برای تولید می شود.
- **تولید (Make):** مرحله سوم مدیریت زنجیره تامین شامل تولید یا ساخت محصولات واقعی است که شامل مدیریت فرآیندهای تولید، بهینه سازی عملیات های ساخت، اطمینان کنترل کیفیت و هماهنگی با تامین کنندگان و تیم های داخلی برای پاسخگویی به تقاضای مشتری است.
- **توزیع (Deliver):** این مرحله بر روی لجستیک و انتقال کالاها تمرکز دارد که شامل مدیریت جابه جایی محصولات، انتخاب روش های حمل و نقل، بهینه سازی مسیرها و اطمینان از ارسال به موقع محصول برای مشتری ها می شود. این مرحله همچنین شامل مدیریت انبارها و مراکز توزیع نیز هست.

- **عودت (Return):** این مرحله همچنین به عنوان مرحله لجستیک معکوس یا پشتیبانی نیز شناخته می شود که شامل مدیریت کردن عودت محصولات یا تعمیرات آن ها است. مرحله پنجم از مدیریت زنجیره تامین شامل مدیریت فرآیندهایی برای رسیدگی به بازگشت محصول از سمت مشتری، مدیریت کردن محصولات خراب شده یا معیوب و اجرای فرآیندهای زنجیره تامین معکوس است.

- **ارزیابی (Measure):** مرحله آخر مدیریت زنجیره تامین بر ارزیابی عملکرد و بهبود مداوم آن تمرکز دارد. این ارزیابی شامل پیگیری کردن شاخص های کلیدی عملکرد (KPI)، تحلیل کردن کارایی زنجیره تامین و اجرای طرح هایی برای افزایش کارایی و اثربخشی می شود. در واقع در این مرحله ممیزی های لازم برای بهبود عملکرد کلی سیستم اجرا می شوند.

نکته قابل توجه این است که این مراحل همیشه به صورت خطی و دنبال هم اجرا نمی شود و ممکن است در برخی از سیستم ها به صورت همزمان چند مرحله پیاده سازی شود.

چه کسب و کارهایی می توانند از مدیریت زنجیره تامین استفاده کنند؟

سیستم SCM توسط طیف گسترده ای از کسب و کارها در صنایع مختلف مورداستفاده قرار می گیرد. تقریباً هر سازمانی که شامل تولید، توزیع یا ارسال کالاها و خدمات است می تواند از مدیریت زنجیره تامین بهره ببرد.

در ادامه چند مثال از مجموعه هایی که از این سیستم استفاده می کنند، بیان می کنیم:

- شرکت های تولیدی
- خرده فروشان
- شرکت های لجستیک و حمل و نقل
- شرکت های عمده فروشی و توزیع
- ارائه کننده خدمات
- شرکت های فناوری نرم افزاری و سخت افزاری
- صنایع غذایی و آشامیدنی
- سازمان های مرتبط با انرژی و تاسیسات